

HUQUQ USTUVORLIGINI TA'MINLASH – KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISHNING MUHIM OMILI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING 2021-YIL 14-YANVARDAGI "O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA HUQUQ USTUVORLIGINI TA'MINLASH HOLATINI ANIQLASHNING SAMARALI MEXANIZMINI JORIY ETISH CHORA-TADBIRLARI TO'G'RISIDA"GI PQ-4951-SONLI QARORI QABUL QILINDI.

Mazkur qarorning asosiy maqsadi hududlarda qonun ustuvorligi va qonuniylikka rioya qilishning samarali mexanizmlarini yaratishni ta'minlashdan iborat bo'lib, unda ushbu maqsadga erishish uchun qabul qilingan qonun hujjatlari ijrosini o'rganish va baholash, aniqlangan huquqiy kamchiliklarni o'z vaqtida bartaraf etish zarurligi ko'rsatilgan.

Shu bilan birga, qaror bilan qonun ustuvorligi indeksini hududlar kesimida shakllantirish uslubiyati tasdiqlanib, Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahri, shuningdek, tumanlar (shaharlar) bo'yicha ushbu indeksni aks ettiruvchi 32 ta indikatorlar belgilandi.

Qarorda mazkur indikatorlar bo'yicha 182 ta baholash mezonlari o'z aksini topgan bo'lib, shundan 111 tasi statistik ma'lumotlar va 71 tasi sotsiologik so'rov natijalariga asosan shakllantiriladi.

Ta'kidlab o'tish joizki, hududlarning qonun ustuvorligi indeksi statistik ko'rsatkichlar hamda joylarda ma'lum yo'nalishlar bo'yicha o'tkazilgan sotsiologik so'rov natijalari asosida aniqlanadi.

Birinchi yo'nalish – qonun hujjatlariga rioya qilinishi. Mazkur yo'nalishda hududlarda qonunlar va qonunosti hujjatlari ijrosiga, ma'muriy tartib-taomillarga rioya qilish va mulkiy huquqlarning daxlsizligini ta'minlash holatiga e'tibor qaratiladi.

Ikkinchi yo'nalish – fuqarolarning huquq va erkinliklarining ta'minlanishi. Ushbu yo'nalishni tahlil qilishda huquqni muhofaza qiluvchi organlar tomonidan qiynoqlar va asossiz ushlab turish holatlari, gumon qilinuvchi, ayblanuvchi va sudlanuvchining huquqlarini amalga oshirishda to'siqlarning mavjud emasligi, fikr va so'z erkinligidan foydalangan fuqarolar va jurnalistlarga bosim o'tkazish, shaxsiy hayotga o'zboshimchalik bilan aralashish holatlari, shuningdek, fuqarolik jamiyati institutlarining rivojlanganligi va asosiy mehnat huquqlarining ta'minlanganligi e'tiborga olinadi.

Keyingi yo'nalish odil sudlov va sud qarorlarining ijro etilishi bo'lib, quyidagi indikatorlar asosida baholanadi: aholining sudlar orqali o'z huquqlarini ro'yobga chiqarish imkoniyatidan foydalanishi, sud qarorlari xolisligidan qanoatlanishi; aholining sud organlarida korrupsiya alomatlarini mavjudligi haqidagi tasavvurlari; sudlarning davlat organlari ta'siridan xolligi; sudlar tomonidan protsessual muddatlarga rioya etilishi; sud qarorlarining lozim darajada ijro etilishi.

To'rtinchi yo'nalish huquq-tartibot o'rnatilganligi va xavfsizlikning ta'minlanganlikdan iborat bo'lib, hududlarda jinoyatchilik darajasi va huquqbuzarliklar profilaktikasi samaradorligi, hududdagi jinoyatlarni aniqlash va ularga qarshi samarali chora ko'rilishi, fuqarolarning adolatni "shaxsan" qaror toptirishga moyilligi indikatorlari asosida baholanadi.

Beshinchi yo'nalish mahalliy ijro organlari faoliyatining samarali nazorat qilinishi bo'lib, quyidagi indikatorlar asosida baholanadi: Xalq deputatlari Kengashi tomonidan hokimliklar faoliyatining nazorat qilinishi, mahalliy ijro organlari qarorlari bilan bog'liq nizolarning ma'muriy sudlarda ko'rib chiqilishi, mahalliy ijro organlari mas'ullarining sodir etgan huquqbuzarliklari uchun javobgarlikning ta'minlanishi, mahalliy ijro organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazorati.

Qarordagi **oltinchi yo'nalish** – korrupsiyaga qarshi kurashishning samaradorligini tahlil qilishda ijro organlari mansabdor shaxslari tomonidan mansab vakolatlarini suiiste'mol qilish holatlarining mavjudligi, huquqni muhofaza qiluvchi va nazorat qiluvchi organlar xodimlari tomonidan mansab vakolatlarini suiiste'mol qilish holatlarining mavjudligi, ijtimoiy sohada korrupsiyaning tarqalganlik darajasi, davlat xizmatlarini ko'rsatishda korrupsiyaning tarqalganlik darajasi, qarindosh-

urug'chilik, oshna-og'aynigarchilik va mahalliychilik unsurlarining namoyon bo'lish holatlari inobatga olinadi.

So'nggi yo'nalish – hokimiyat institutlarining shaffofligi yo'nalishi mahalliy davlat hokimiyati organlarining ochiqligi, mahalliy ijro organlari tomonidan fuqarolarning axborot olish huquqi ta'minlanganligi, fuqarolarning mahalliy darajadagi qarorlarni qabul qilish jarayonidagi ishtiroki, mansabdor shaxslar xatti-harakatlari

ustidan shikoyat berish mexanizmlaridan samarali foydalanish indikatorlari asosida baholanadi.

Bundan tashqari, qarorga muvofiq hududlarning huquq ustuvorligi indeksini aniqlash maqsadida "Huquq ustuvorligi" avtomatlashtirilgan axborot tizimi ishga tushirildi.

Ushbu qaror tufayli qabul qilingan me'yoriy-huquqiy hujjatlar ijrosi samaradorligini tekshirish imkoniyati yaratildi. Qonun ustuvorligini ta'minlash samaradorligini tekshirishning ushbu mexanizmi fuqarolik jamiyatini takomillashtirish, inson huquqlari himoyasini ta'minlashga va aniqlangan kamchiliklarni o'z vaqtida bartaraf etish orqali korrupsiya omillarini bartaraf etishga xizmat qilishi lozim

O'zbekiston Respublikasi
Adliya vazirligi